

FUND OG FORSKNING

BIND 64

2025

DET KGL. BIBLIOTEK

FUND OG FORSKNING

Bind 64

2025

FUND OG FORSKNING

I DET KONGELIGE BIBLIOTEKS

SAMLINGER

Bind 64

2025

With summaries

KØBENHAVN 2025

UDGIVET AF DET KGL. BIBLIOTEK

Det kronede monogram er tegnet af
Erik Ellegaard Frederiksen efter et bind fra Frederik 3.s bibliotek.

© Forfatterne og Det Kgl. Bibliotek

Redaktion:

Thomas Hvid Kromann (ansvarshavende), Caroline Nyvang og Stig Roar Svenningsen

Artikler i *Fund og Forskning* gennemgår
'double blinded peer-review' for at kunne antages.

Billedtekst til forsidebilledet:

Marie Topsøe (1847-1894) og Augusta Fenger (1844-1931) var lærere ved Københavns kommunale skolevæsen. De boede sammen fra ca. 1886 til Topsøes død i 1894. Sammen udgav de *Sundhedslære til Skolebrug* (1886), og her er de blevet fotograferet i A. Lønborgs atelier på Østergade 15 i København. Fotografiet indgår i artiklen "Vintage vision. Brug af object detection-modeller i historiske fotografier med fokus på kvindepar" af Henrik Kragh Sørensen, Mette Kia Krabbe Meyer og Laura Søvsø Thomasen.

Grafisk tilrettelæggelse: Narayana Press

ISSN 0069-9896

DANSEKROPPE I ARKIVET

Forskeres og danseres oplevelse af visningsscenarier
af født digitalt materiale af en kompleks karakter
fra Dansearkivet på Det Kgl. Bibliotek

AF
ANNA LAWAEZT

I 2015 modtog Det Kgl. Bibliotek *Dansearkivet* fra Dansehallerne (acc. 15.023), i forbindelse med at det måtte nedlægges som selvstændig institution på grund af manglende driftsstøtte.¹ Arkivet indeholder en systematisk dokumentation af moderne dans i Danmark i perioden 1970-2014. Det har i kraft af sin placering på Danseinformationscentret (2002-2009) og siden Dansehallerne (2009-2014), der også fungerede som scene med prøvfaciliteter for frie dansekompanier, været fysisk meget tæt på dansere og koreografer, hvilket har haft betydning for oplevelsen af medejerskab af arkivet i feltet og dermed lysten til at donere materiale til arkivet. Arkivet er et væsentligt supplement til de særsamlinger fra koreografer og dansere, som Det Kgl. Bibliotek har modtaget igennem tiden.

Dansearkivet er et såkaldt hybridarkiv. Det består af tre dele: en fysisk, en digital og en netarkivsdel (der i sagens natur også er digital). Dansehallerne afleverede, hvad der ompakket i dag fylder 350 fysiske kapsler med materiale bestående af forskellige typer af forestillingsdokumentation, dvs. videoer, programmer, plakater, fotografier, pressemateriale m.m. Samtidig modtog Det Kgl. Bibliotek et født digitalt arkiv, der kom fra computere i arkivet. Netarkivsdelen, der er en omfattende publiceret formidling af nyere dansk dansehistorie, er bevaret i Netarkivet, det danske internetarkiv, som er underlagt pligtafleveringsloven, og som

¹ Artiklen er lavet som del af forskningsprojektet *Viden i bevægelse: dans, krop, arkiv* (Augustinusfonden 2023-2026). Forsøgene er tilrettelagt og gennemført i samarbejde med Line Slot Hansen og Stephen Hunt, Det Kgl. Bibliotek.

Ill. 1: Workshop om Mikado Danse Ensemble som del af forskningsprojektet Viden i bevægelse – dans, krop arkiv på Københavns Universitet Amager 31. januar 2025. Workshopen tog afsæt i både kropslige, erindrede og materielle arkivmaterialer, fysiske såvel som digitale. Fra venstre mod højre: Femke Mølbach Slot, Max Wallmeier, Lars Bjørn, Carina Raffel, Esther Wrobel og Andrea Deres. Foto: Sofie Amalie Klougart/ Det Kgl. Bibliotek.

der systematisk høstes til.² Man kan således tale om et digitalt *frontstage*- og et digitalt *backstage*-arkiv:³ et, der har været tiltænkt offentliggørelse, og et, der er ophavsretsligt beskyttet og som udgangspunkt indeholder materialer, der *ikke* er offentliggjort.

Dansearkivet var blandt de første større donationer af født digitalt arkivmateriale af kompleks karakter, som Det Kgl. Bibliotek modtog, og det rejser derfor en række spørgsmål, der rækker ud over selve Dansearkivet, nemlig: Hvordan skal født digitalt arkivmateriale af kompleks

² Netarkivet, *Det Kgl. Bibliotek*, set 7.8.2025, <<https://www.kb.dk/find-materiale/samlinger/netarkivet>>.

³ Anna Lawaetz: Jeg gemmer kun det, jeg ikke kan huske. Danske scenekunstneres dokumentationspraksis i det 21. århundrede. *Fund og forskning*, nr. 62, 2024 s. 89, <<https://doi.org/10.7146/fof.v62.147168>>.

karakter ordnes og vises på Det Kgl. Bibliotek, og hvilken betydning får det for brugernes muligheder for at arbejde med data? Nærværende artikel rejser et underspørgsmål til disse spørgsmål: Hvilken oplevelse får brugere af digitalt arkivmateriale af kompleks karakter? Dette undersøges igennem fire forskellige scenarier, hvor data vises i forskellige grader af ordning. Artiklen tager afsæt i et forsøg, der blev afviklet i december 2024 med fire testbrugere med kendskab til dans (domænekendskab).

Det digitale arkiv

Når man på arkivinstitutionen ordner et fysisk arkiv, får det betydning for, hvordan arkivet vises for brugeren. Et fysisk arkiv ordnes på Det Kgl. Bibliotek enten efter proveniensprincippet, dvs. efter arkivskabers logik, hvis den er afkodelig, eller det vil blive sorteret i fx breve, manuskripter, dagbøger osv., hvis det afleveres uordnet. Disse kategorier underinddeles igen efter fx brevskriver og årstal. På den måde vil brugeren af arkivet hurtigt kunne danne sig et overblik over, hvilke æsker med materialer det kunne være relevante at kigge nærmere på.

Et digitalt arkiv bryder med den arkivpraksis og arkivteori, der gælder for fysiske arkiver.⁴ Det gør det, fordi det digitale dokumentets autenticitet skal forstås grundlæggende anderledes, end når vi arbejder med fysiske arkivalier. Et digitalt dokument kan være svært at tidsfæste, fordi dets dato blot kan angive det tidspunkt, det sidst er blevet åbnet. Det kan være svært at bestemme, hvem der har skrevet dokumentet. En privat donator, eller en medarbejder på et teater, kan have arbejdet på en privatcomputer ved udfærdigelsen af et dokument og dermed anvendt en husstandslicens til Microsoft. Det er således den, der har tegnet abonnementet, der vil fremgå som skaber af dokumentet i de indlejrede digitale metadata. Materialer kan være delt på fællesdrev, og filerne har langtfra altid en klar struktur eller en meningsbærende navngivning. Fra et editionsfilologisk perspektiv kan det være vanskeligt at fastslå med sikkerhed, hvilken version af et dokument der er den endelige version ud fra en versionshistorik. Derudover kan der i hybridarkiver være stor redundans, idet digitale dokumenter kan være blevet udskrevet og gemt

⁴ Jone Garmendia: Digital Description and Metadata at the National Archives. Digital Strategy. *Archives et Bibliothèques de Belgique – Archief en Bibliotheekwezen in België*, 106, 2019, s. 103, > <https://hal.archives-ouvertes.fr/hal-02125010>.

i et fysisk arkiv evt. med påskrevne noter, stempler eller underskrifter. Jone Garmendia, leder af katalogisering, taksonomi og data på National Archives i Storbritannien, har identificeret tre forskellige typer digitale dokumenter: *Digital surrogates*, *Born-digital* og *Digitized-records*.⁵

Digital surrogates er digitaliseringer af materialer, der oprindeligt har været analoge i enten papir- eller AV-form. Det analoge dokument forbliver originalforlægget. Metadata er ikke en del af arkivalierne, men tildeles efterfølgende af arkivinstitutionen i forbindelse med katalogiseringen.

Dokumenter, som er *born-digital*, er skabt digitalt, og metadata er indlejret i filerne. Dermed er metadata en del af det digitale dokument, og her opstår de problemer vedrørende netop tilliden til metadata, som er skitseret i foregående afsnit (usikkerhed om datering, forfatter, version, klar filnavngivning og -struktur), særligt når vi bevæger os uden for pligtafleveringsområdet, hvor det er ikkeoffentliggjort materiale, der gemmes.

Digitized records er digitaliseringer af det originale fysiske materiale til et niveau, hvor der er indlejret metadata i filerne, og hvor digitaliseringen er tiltænkt at erstatte originalen. Materialerne har, som Garmendia beskriver, et "papirhjerter", dvs. at det ikke originalt er skabt digitalt. I en kontekst som Det Kgl. Bibliotek vil det ofte være digitaliseringer af fx AV-materialer, hvor originalmaterialet hurtigt nedbrydes, og den digitaliserede version ofte bedre vil kunne bevares end originalen, der slides ved afspilning. Originalen gemmes dog som en del af Det Kgl. Biblioteks bevaringspolitik, fordi det kan være svært at vide, hvad fremtidige teknologier vil kunne tilføre af muligheder. Hvordan den enkelte arkivinstitution forholder sig til netop forholdet mellem digitaliseringer og originaler, afhænger bl.a. af fortolkning af arkivlovens bestemmelse om museal værdi.⁶

Et digitalt arkiv kan være enten homogent eller komplekst som Dansearkivet. Hvis arkivet er homogent, er der tale om ensartede filformater, fx en billedsamling eller en videosamling, hvorimod det komplekse arkiv består af en række forskellige filformater som e-mails, billedfiler, videofiler, tekstfiler, lydfiles, der alle har en række forskellige format-

⁵ Garmendia 2019 s. 104.

⁶ lh9e: Kassation af tegninger i Teknik- og Miljøforvaltningens byggesagsarkiv. *Københavns Stadsarkiv*, 4.1.2018, <<https://kbharkiv.dk/kassation-af-tegninger-i-teknik-og-miljoeforvaltningens-byggesagsarkiv/>>.

typer under sig. Derudover kan der være tale om et hybridarkiv, dvs. at der også er fysiske arkivalier eller materialer i fx Netarkivet, der skal konsulteres, for at vurdere, hvad der skal bevares i Specialsamlinger. På Det Kgl. Bibliotek modtager Specialsamlinger både homogene og komplekse arkiver. Dertil kan føjes, at arkivet kan være ordnet af donator eller uordnet, og at der kan være tale om en løbende eller en afsluttet aflevering.⁷

Når de digitale afleveringer skal ordnes, kan man vælge at følge en opbygning som det fysiske arkivs, men hvilke andre muligheder findes der, og hvad får det af betydning for brugernes evne til at finde rundt i arkivet? Den amerikanske professor Johanna Drucker peger på interfaces betydning for vores viden: "An interface structures what we may say/see/hear and how we may navigate in ways that subtly and not so subtly construct our sense of possibility."⁸ Derved bliver ordningen – og visningen, der er tæt forbundne – centrale for, hvordan vi forstår mulighederne i det materiale, vi sidder med, og i det digitale kan man vælge ikke blot at pege på en 'æske', dvs. en mappe, men søge på tværs af mappestrukturerne.

Dansearkivets harddisk, CD-rommer og disketter

Den digitale del af Dansearkivet, som Det Kgl. Bibliotek modtog, består af fire CD-rommer, to harddiske (den ene er en NAS (Network Attached Storage), som består af fire enheder) med 5.097 filer og 105 floppydiske med 1.303 filer. Materialet fylder 2,7 (3) TB. Der er kun én harddisk, der er taget som bevaringsformatet fysisk image, dvs. en eksakt fysisk kopi af den oprindelige harddisk. Den fylder 1,36 (1,5) TB. Som logisk image, vil den kun fylde 31 GB. NAS-harddisken er sikret som fire logiske images (fire udvalgte dataområder). Argumentet for at sikre data som fysisk image er, at vi sikrer, at alt, der kunne have relevans, bliver præsenteret for den kurator, der skal gennemgå arkivet. Det betyder, at slettede filer også vil være en del af det, der kommer ind til kuratering. Når man kun tager et logisk image, kan man ikke gå tilbage i processen og pege på materialer, man gerne ville have haft med. Men

⁷ Anna Lawaetz: *Digitale accessionstyper i SPS. Notat i arbejdsgruppen Digitale Arkiver*. 10.12.2019, Specialsamlinger, Det Kgl. Bibliotek. Upubliceret.

⁸ Johanna Drucker: *Visualization and Interpretation. Humanistic Approaches to Display*, Cambridge, 2020, s. 92.

omvendt er det etisk mere gennemsigtigt i donationsprocessen. Det er i et udkast til en digital accessionsproces blevet foreslået, at når donator selv vælger materialer ud, så tages der et logisk image; overtager man derimod en harddisk fra et dødsbo, hvor det ikke umiddelbart er muligt at sortere i data på forhånd, tages der et fysisk image.⁹ Der er på det Kgl. Bibliotek i skrivende stund ikke blevet besluttet en praksis på området. De økonomiske omkostninger til digital lagringsplads er omfattende, særligt fordi digitale materialer løbende skal transkodes for at sikre læsbarheden for brugeren. De kræver altså en anden form for vedligehold, der udfordrer vores forståelse af, hvad originalen er, fra et bevaringsperspektiv.

Indholdet af den digitale donation fra Dansearkivet består af projektmedarbejders harddiske samt disketter, som ved den efterfølgende behandling ser ud til at være afleveret af forskellige kompagnier til arkivet. Dvs. materialer, der omhandler *arkivdannelsen* og hverdagen i en arkivenhed, og materialer, der var tiltænkt *dokumentation* af dans i Danmark. Ved rekonstruktion af korrespondance fremgår det, at der skulle være foretaget digitalisering af en større mængde videobånd på en computer med videoredigeringsprogrammet AVID installeret. De videofiler er ikke modtaget af Det Kgl. Bibliotek. Dvs. at noget er gået galt omkring selve accessionen – det, man har ønsket at accessionere digitalt fra Det Kgl. Biblioteks side, og det, man reelt modtog digitalt, stemte ikke overens. Bare fire år efter modtagelsen, i sommeren 2019, var det ikke muligt at rekonstruere, hvem der praktisk havde stået for overdragelsen fra det nedlagte dansearkiv, ligesom de medarbejdere på Det Kgl. Bibliotek, der havde arbejdet med overdragelsen, ikke længere var ansat. Med afsæt i denne case blev der foreslået nye procedurer, der skulle modvirke denne type fejl.¹⁰

Bl.a. skal *digital forensics*-medarbejderen hurtigt lægge materialet ind på *pre-ingest*-området, et digitalt sorteringsområde, der ikke er koblet til de øvrige digitale systemer på Det Kgl. Bibliotek. Det gør det muligt for samlingsmedarbejderen at åbne det modtagne materiale, relativt kort tid efter at det er kommet ind; derved sikrer det, at man stadig kan have en dialog med donator, i fald man ikke har modtaget det, man

⁹ Anna Lawaetz og Caroline Nyvang: *Udkast til: Accession af digitale arkiver*. Notat, 13.7.2020. Upubliceret.

¹⁰ Workshop vedr. digitalt accessionsworkflow afholdt mellem Specialsamlinger og Digital Kulturarv d. 30.11.2020 og 14.12.2020.

forventede at modtage. De 475 fysiske videobånd, der blev modtaget som del af den samlede donation, blev bevaringsdigitaliseret af Det Kgl. Bibliotek i 2018/2019, netop fordi digitaliseringerne fra Dansearkivet ikke var modtaget.

Metode

For at undersøge brugeroplevelsen af digitalt arkivmateriale af kompleks karakter afsøgte, hvilke muligheder Det Kgl. Bibliotek teknisk havde for at fremvise det digitale arkiv. Det var intentionen i forsøget at teste forskellig software, men efter et halvt år med møder med leverandører, der havde svært ved at imødekomme de behov, Det Kgl. Bibliotek som arkivinstitution har, usikkerhed omkring *open source*-kurateringsværktøjet BitCurators løbende vedligeholdelse (seneste opdatering 3. januar 2019 ved besøg august 2024, er dog siden blevet erstattet med BitCurator Consortium)¹¹ og dialog med udviklerne på Bibliothèque Nationale de France (BnF) om deres nye specialudviklede kurateringsværktøj besluttede vi at arbejde videre med softwaren Forensic Toolkit (FTK). FTK er et kommercielt amerikansk produkt udviklet til digital bevisførelse i retssager, men har fine sorterings- og visningsfunktioner. Vi forberedte fire forskellige visningsscenarier struktureret med afsæt i, at vi ikke kunne vise disketter og harddiske samtidig, men også baseret på en analyse af, at de to dele af det digitale arkiv er væsensforskellige (dokumentation *til* arkivet og *om* arkivdannelsen):

- A. Floppydiske, usorteret, dropdownmenu (søgning som i en stifinder).
- B. Floppydiske, kurateret ved hjælp af tags.
- C. Harddiske, usortede, dropdownmenu (søgning som i en stifinder).
- D. Harddiske efter filkategori/-type (samt tags vedrørende læsbarhed, dog ikke tags på billedfiler).

Det var ikke muligt at etablere fritekstsøgning i dette FTK-setup. I FTK søgtes der derfor ved hjælp af filtre. Dog kan man sætte en Index Search op ved at klargøre materialet. Dette var ikke gjort på floppydiskene og blev derfor ikke anvendt i dette forsøg.

¹¹ *BitCurator*, 3.1.2019, <<https://bitcurator.net/>>. (dødt link). <<https://bitcurator-consortium.org/>>

Brugerne i testen var forskere og dansere fra det samme forskningsprojekt, *Viden i bevægelse: Dans, krop, arkiv*, der undersøger potentialer i mødet mellem nutidige dansere og forskellige former for arkivalier, både materielle, kropslige og erindrede. Forsøgspersonerne skulle alle forberede en fælles workshop med dansearkivmateriale om Mikado Danse Ensemble (1989-1999), der skulle afholdes i uge 5 i 2025,¹² hvorom relevante materialer kunne tænkes at findes i det digitale dansearkiv. Behovet for at finde data var altså reelt for alle, selvom rollerne i projektet var forskellige.

Deltagerne i testen bestod af følgende testpersoner:

Forsker A: Kvinde i 60'erne. Modersmål: dansk. Arbejder ofte i arkiver.
Forsker B: Kvinde i 40'erne. Modersmål: tysk, men taler flydende dansk.
Nogen arkiverfaring.

Danser A: Kvinde i 40'erne. Modersmål: svensk, men taler flydende dansk. Nogen arkiverfaring.

Danser B: Kvinde i 40'erne. Modersmål: svensk, men taler flydende dansk. Nogen arkiverfaring.

En havde aldrig bestilt materialer på Det Kgl. Bibliotek, to kun nogle gange, og en ofte. De placerede selv deres evner til at bruge digitale værktøjer fra begynder til øvet. To beskrev sig selv som letøvet. Ingen kunne med sikkerhed sige, at de havde arbejdet med digitale metoder og ingen havde erfaring med den software, Forensic Toolkit (FTK), som undersøgelsen foregik i.¹³

Undersøgelsen af forskellige ordningsstrategier blev gennemført den 4. december 2024 på Det Kgl. Bibliotek. Hver deltager blev inviteret til en 45-minutters session. Alle interviewpersoner fortalte indledningsvis, hvad de var på jagt efter i arkivet, og derefter tænkte de 'højt' om deres navigation i de respektive visningsscenerier. Der blev brugt ca. 10 minutter på hvert visningsscenerie pr. interviewperson. Alle deltagere blev forinden oplyst om dækningsperioden for arkivet, hvordan forsøget ville forløbe, de udfyldte en formel adgangsanmodning, besvarede et spørgeskema om egen baggrund og digitale kompetencer og blev bedt

¹² *Viden i bevægelse. Dans, krop, arkiv, Københavns Universitet*, 14.7.2023, <<https://kunst-ogkulturvidenskab.ku.dk/forskning/viden-i-bevaegelse/>>.

¹³ Anna Lawaetz og Line Slot Hansen: *Spørgeskemareport fra Viden i bevægelse – dansearkiv.dk (workshop #3)*, upubliceret, 3.12.2024.

om at gøre sig klart, "hvilke søgeord eller materialer der kunne være relevant for det, du arbejder med i forskningsprojektet",¹⁴ i en mail cirka tre uger før forsøget. I dialogen med de to deltagere, der var dansere/koreografer, og som endnu ikke var nået så langt i deres forberedelse af workshoppen, blev det specificeret, at de kunne arbejde med noget, der relaterede sig til deres arbejde i Danske Dansehistorier.¹⁵

I visning A og B indgik materialer om Mikado Danse Ensemble, som ville kunne anvendes til den workshop, der skulle afholdes senere i forskningsprojektet, hvorimod der i den sidste del, der bl.a. indeholdt videomateriale (korte klip til web), var materiale med relevans for dansk dansehistorie generelt, men ikke noget specifikt Mikado-materiale. Dette vidste testbrugerne ikke.

Visning A og C var en rå ukurateret visning af data, som så ud som ved modtagelsen på Det Kgl. Bibliotek. De tags, der blev anvendt i visning B, var baseret på Mikados 10-årsjubilæumsudgivelse, der er en oversigt over alle Mikados værker og medvirkende. Det var vanskeligt ud fra filnavngivning og ordning i mapper med sikkerhed at knytte de enkelte dokumenter til forestillingerne. Derfor blev materialet sorteret efter nøglekoreografer for Mikado Danse Ensemble. Der blev tagget med Mikado, når kompagniet blev nævnt.¹⁶ Det betød, at forsøgets deltagere ikke kunne se en konkret forestillings spor i arkivet uden at kende værkskabers navn. Der kan i dette arbejde også være relevant materiale, der *ikke* er tagget, fordi navnene ikke direkte fremgår på materialerne. Dette valg blev taget, da der var usikkerhed omkring, hvilke digitale dokumenter der hørte til hvilken forestilling. Derudover blev de øvrige skabende og udøvende kunstnere omkring produktionen ikke tagget.

Forsøgene 4. december blev optaget med to kameraer i rummet, og skærmen blev optaget med Screen O-matic. TurboScribe er anvendt som støtte for fuld transskribering af samtale under forsøgene. Transkriptionerne er blevet kodet efter emner, og det er disse, der ligger til grund for analysen.

Vidensmæssigt trækker artiklen på viden fra følgende fora, hvor der arbejdes med håndtering af født digitalt materiale af kompleks karak-

¹⁴ Anna Lawaetz: Viden i bevægelse: *Forsøg i digitalt arkiv*. E-mail, 13.11.2024.

¹⁵ Anna Lawaetz: *RE: Viden i bevægelse: Forsøg i digitalt arkiv*. E-mail, 27.11.2024.

¹⁶ Tags blev påsat af Line Slot Hansen, da hun havde funktion som studentermedhjælp, under vejledning af mig som samlingsansvarlig.

ter. I 2018 blev der i Specialsamlinger på Det Kgl. Bibliotek nedsat en arbejdsgruppe, Digitale Arkiver, initieret af afdelingsleder Birgit Henriksen, der skulle kompetenceudvikle den gruppe af medarbejdere, der sad med digital accession i Specialsamlinger. I forlængelse af gruppens arbejde foretog jeg i samarbejde med *digital forensics*-medarbejder Stephen Hunt en række forsøg vedrørende kurateringsstrategier på digitalt materiale af kompleks karakter, men det blev hurtigt klart, at der var brug for en forskningsindsats for at løfte feltet. I 2019 nedsatte jeg en international arbejdsgruppe på scenekunstmrådet, *Digital Acquisition of Personal and Institutional Performing Arts Archives* under The International Association of Libraries, Museums, Archives and Documentation Centres of the Performing Arts (SIBMAS), der løbende mødes og diskuterer de udfordringer, født digitale scenekunstarkiver indeholder. Undersøgelsen i nærværende artikel trækker således også på de erfaringer, der er gjort på fx BnF, Centre National de la Danse (CND) og New York Public Library's Performing Arts Division (NYPL).

På skattejagt

Alle var blevet stillet opgaven at tænke over, hvad de kunne være på jagt efter i arkivet med afsæt i det igangværende forskningsprojekt. Dvs. at fokus var Mikado Danse Ensemble. Mikado Danse Ensemble blev ledet af koreograferne Mikala Bjarnov Lage (1962-2021) og Charlotte Rindom (f. 1962) og havde ud over en fast kerne på ca. 10 dansere mange danske og internationale koreografer tilknyttet, ligesom der var mange mere løst tilknyttede dansere. Kompagniet var centralt i udviklingen af moderne dans i Danmark i 1990'erne. Forsker B var på jagt efter tre koreografier lavet af henholdsvis Tim Feldmann (f. 1966), Mikala Bjarnov Lage og Charlotte Rindom.¹⁷ Det var altså en meget specifik søgning i arkivet, der var udgangspunktet. Forsker As søgning vedrørte bredt en særlig dokumenttype, koreografiske noter, og en særlig undergenre, stedsspecifikke danseforestillinger, samt en mere specifik søgning på koreograf Jorge Holguins værker, og var dermed en mindre snæver søgning end forsker Bs, som kun gik på specifikke koreografier.¹⁸ Danser A var på jagt efter Mikado Danse Ensembles opstartsvision i form af artikler eller ansøgninger:

¹⁷ Anna Lawaetz: Interview med forsker B, 4.12.2024, lydoptagelse, 16:54 – 17:36.

¹⁸ Anna Lawaetz: Interview med forsker A, 4.12.2024, lydoptagelse, 00:28 – 0:48.

“Men jeg er også interesseret i at se, hvordan de [Mikado] omtalte sig selv, og hvordan der måske er en tanke om ansvar i branchen, eller et større ansvar, eller en feministisk bevidsthed, eller politisk [...]. Eller tanke om fællesskab. Også noget om kunstnerisk identitet.”¹⁹

Netop de spørgsmål peger ind i det arbejde, hun laver i Danske Dansehistorier, hvor også rammerne og visionerne for kunsten er en del af den fortløbende undersøgelse. Danske Dansehistorier er et dansefagligt fællesskab, der arbejder med udveksling af erfaring inden for dans på tværs af generationer. En kunstnerisk undersøgelse af mulige dokumentations- og arkiveringsmetoder inden for dans og koreografi finder derudover sted.²⁰ Danser B gik eksplorativt til værks:

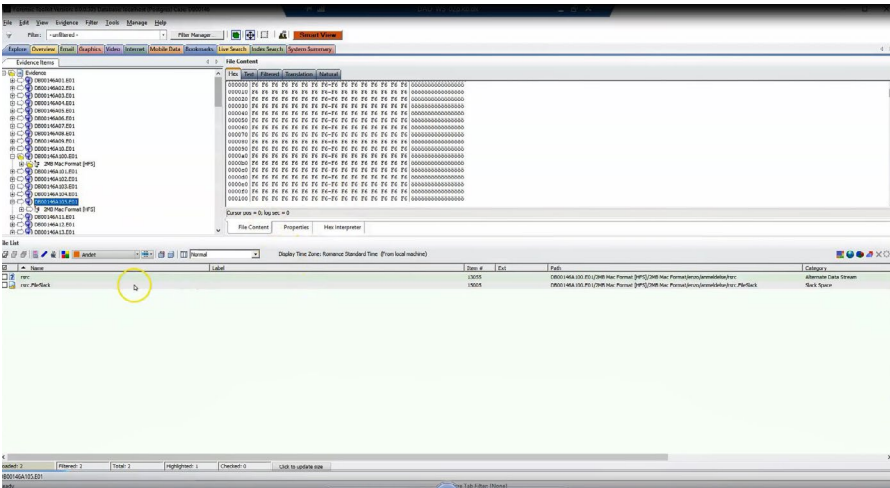
“Jeg er ikke forsker i projektet. Men samtidig er jeg praktiserende danser og koreograf, så for mig er det jo sådan, okay, men jeg er måske mest interesseret i at forstå noget kollegialt. Så min overordnede tanke var sådan, okay, jeg bliver nok nødt til at gå lidt intuitivt til værks. Fordi jeg har ikke som sådan et specifikt område. Jeg har prøvet på at formulere mig omkring ret overordnet, hvordan jeg kunne gå til det, men jeg tror også, at jeg har brug for nogle eksempler for at kunne komme videre. Så nu må vi se, hvor jeg havner.”²¹

Dvs. at der er forskellige grader af åbenhed i den tilgang, der er til søgningen. Dette får, vil vi se, indflydelse på oplevelsen af succes i de forskellige visningsscenarier. Begge de kunstnere, der deltog, havde, som det fremgår af danser B-citatet, en forståelse af sig selv som ikke-forskere og dermed en ydmyghed og tålmodighed i forhold til alt det, der måske kunne opleves som uforståeligt eller meningsløst.

¹⁹ Ibid., lydoptagelse, 4:13 – 5:04.

²⁰ *DANSKE DANSEHISTORIER · DANISH DANCE STORIES*, set 4.8.2025, <<https://danskedansehistorier.dk/>>.

²¹ Anna Lawaetz: Interview med danser B, 4.12.2024, lydoptagelse, 2:16 – 3:20.

Ill. 2: Skærmbildning af forsøgssetup A: 105 floppydiske usorteret i dropdownmenu.

Visningsstrategi A: Usorterede floppydiske

I alle visningsscenerier kunne man i højre vindue vælge forskellige typer af visning af en fil. Dvs. at man også fik rene kodeoplysninger i form af tal. Denne gådefulde visning oplevedes første gang med det usorterede floppydiskarkiv med materialer, der var bevaret som dokumentation af dans i Danmark. Filstrengsvisningen gav umiddelbart anledning til frustrationer over manglende søgefunktionalitet. Som forsker A udtrykker: “[...] men det her er jo rent kodesprog, så jeg kan ikke se noget emne her. Så når I spørger mig, hvad jeg gerne vil kigge efter, så har jeg jo lyst til at have en blanket, hvor jeg kan skrive en søgetekst i. Og det kan jeg ikke se her [...]. Så det er jo lidt at søge i blinde.”²² Der er en let frustration blandt alle deltagerne over funktionaliteten, for som danser A udtrykker det: “jeg prøver at forstå, hvor jeg skal klikke, faktisk. Jeg forstår ikke helt, hvor jeg skal gå ind og klikke, kan jeg mærke nu”.²³ At skulle orientere sig i forhold til *root* og arbejde med computerbegreber som *orphan* og *unallocated space* understregede oplevelsen af navigationen i arkivet som vanskelig og fremmedgørende.²⁴ Danser A oplevede også,

²² Lawaetz: Interview med forsker A, 1:09 – 1:40.

²³ Anna Lawaetz: Interview med danser A, 4.12.2024, lydoptagelse, 9:37 – 11:18.

²⁴ Lawaetz: Interview med forsker A, 8:59 – 11:01.

at der var tale om et særligt kodesprog, og at det var svært at danne sig et overblik. Hun sammenlignede sin søgeoplevelse med den, hun fik på læsesalen, i mødet med en arkivæske. Samtidig påpegede hun, at det kræver noget særligt at sætte sig ind i søgemetoderne i det digitale arkiv:

Når man åbner en fysisk æske, så kan man jo hurtigt danne sig et overblik. Her er det svært at danne et overblik, fordi der er så meget information, som jeg ikke forstår. Der er mange kodesprog. Hvor er det vigtigt, at jeg kigger? Det er noget, jeg skal sætte mig ind i: Måden, man kan tilgå det her materiale. Hvor et fysisk materiale er mere håndgribeligt. Det her bliver lidt uhåndgribeligt. Jeg får lidt tekst og masser af information.²⁵

Det kontekstuellet svært afkodelige pga. manglende titel og filnavngivning bliver også fremhævet fx af forsker B, da hun kun har mapestrukturen at gå ud fra: "Men hvad er det for et dokument? Det ved jeg ikke. Jeg har altså ligesom ingen reference, jeg har ingen titel her."²⁶ Og hun fortsætter i en efterspørgsel efter relationen imellem dokumenterne: "[...] hvad er relationen mellem de her ting og de her ting?"²⁷

Danser B reflekterede over den tilgang til en søgning, denne ordning kræver af brugeren: "Måske kan man ikke være så intuitiv. Måske skal man virkelig holde styr på, hvor man er henne."²⁸

Danser A, som havde en eksplorative tilgang og domænekendskab fra sit virke i dansemiljøet de sidste 25 år, fandt under filnavnet *kort tekstprogram noter 151197* informationer om Tim Feldmanns koreografi *Et lilla stik af bedrøvelse* (1998), under filnavnet *rsrc* en anmeldelse af Enzo Cosimis forestillingen *Phony Dance-Rabbit* (dato indskrevet i dokument 8-9-96) og under filnavnet *kunsthond.lise:31-01* scenograf Lise Klittens ansøgning til Kunstfonden om et arbejdslegat. Derudover fandt hun under titlen *dance2.jpg* et sort-hvid billede af Mikado Danse Ensemble. Forsker B fandt informationer om Isadora Duncan og Jura Trash, Andreas the Casemaker og korrespondance med det dansk-italienske handelskammer, en vinliste samt en oversættelse af en anmeldelse af *Politikens* Monna Dithmer.

²⁵ Lawaetz: Interview med danser A, 16:12 – 17:11.

²⁶ Lawaetz: Interview med forsker B, 9:08 – 11:19.

²⁷ Lawaetz: Interview med forsker B, 15:29 – 15:47.

²⁸ Lawaetz: Interview med danser B, 7:04 – 11:31.

Forsker A, der både har en fortid som danser og i dag er danseforsker, formåede hele tiden at sætte de dokumenter, hun fandt, ind i en kontekst, som hun selv bærer med sig: Hun fandt korrespondance med Svend Thomsen, der bl.a. dokumenterede Dansescenens værker. Da hun fandt et dokument, *Den danske dans allernyest.txt*, om den moderne dans' historie i Danmark, kunne hun i metadata se, at Morten Reintoft stod som forfatter, men hun tilskrev det Kamma Siegumfeldt, der var leder af Danseinformationscentret, fordi de dannede par. Det er altså forsker As kontekstuelle viden, der kan placere dokumentet. Alligevel er der noget hun efterspørger, nemlig viden om, hvorvidt teksten har været offentliggjort.²⁹

Danser B, der som danser A er meget eksplorativ i sin søgemetode, finder anmeldelse af forestillingen *Toy Shop*, korrespondance mellem Louise Seibæk, tidligere leder af Dansescenen, og Ishøj kommune. Hun fortæller om sin begejstring for de ikkeværkorienterede arkivalier af administrativ og regnskabsmæssig karakter: "Så man også forstår rigtig meget om, hvordan noget er struktureret. Altså, det synes jeg i hvert fald er for mig noget, som jeg ikke synes er så kedeligt at gå ind i."³⁰

Visningsstrategi B: Floppydiske, kurateret ved hjælp af tags

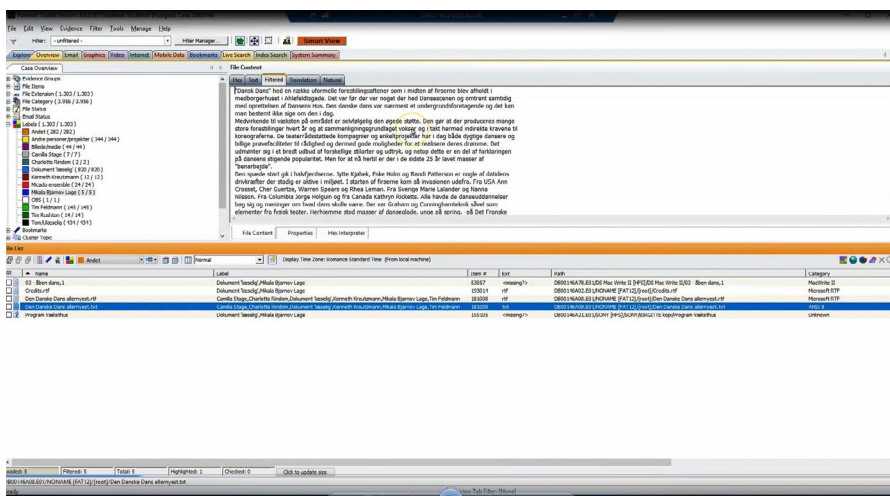
I visning B var der sat tags på 1.303 filer. Ud af disse var 820 tagget som læsbare. Micado var tagget på 24 filer. Følgende seks koreografer var tagget: Camilla Stage (7), Charlotte Rindom (2), Kenneth Kreutzmann (12), Mikala Bjarnov Lage (5), Tim Feldmann (145) og Tim Rushton (14).

I forsøg B var stistrengen ikke synlig. I stedet var der skabt labels på tværs af de samlede floppydiske. Ikkelæsbare formater var sorteret fra, således at *nitterne* ikke længere var en del af oplevelsen. Lige så snart de tags, der relaterede sig til forskningsprojektet, er sat på den samme data, selvom de ikke siger noget om kontekst, skaber de relationer. Responsen var med det samme positiv hos testpersonerne. Forsker B udbrød: "Selvfølgelig er det fedt. For nu går det jo ind i noget, som jeg totalt forstår, som er faktisk min aktuelle forskningsinteresse, ikke?"³¹ Hun fandt navnene på koreograferne til de koreografier, hun ledte

²⁹ Lawaetz: Interview med forsker A, 7:52 – 8:58.

³⁰ Lawaetz: Interview med danser B, 7:04 – 11:31

³¹ Lawaetz: Interview med forsker B, 16:54 – 17:36.

III. 3: Skærmbillede af forsøgssetup B: 105 floppydiske kurateret efter udvalgte koreografer i Mikado Dance Ensemble.

efter. Men i visningen blev hun forvirret af oplysninger som *the source*, der gjorde det svært for hende at afkode, hvilken type dokument hun sad med. Hun fandt et dokument med titlen *Credits*, men der var ingen oplysninger om, hvilken koreografi disse oplysninger dækkede. For som hun sagde: “Det vigtige er vel særligt, hvilken koreografi det er. Og ikke at det er credits.”³² På den måde berør hun forholdet mellem filnavngivning fra donator og forholdet til eventuelt tilførte metadata.

Danser A valgte at fokusere på materialer, der var tagget Mikado Dance Ensemble.³³ Her fandt hun den samme artikel om moderne dans i Danmark, som forsker A tidligere havde fundet. Hvor forsker A var optaget af ophav og publiceringsstatus, efterspurgte danser A en titel, der kunne hjælpe hende til at forstå, hvad dokumentet var tiltænkt.³⁴ Derudover efterspurgte hun en funktionalitet i visningsplatformen, som gjorde det muligt at gemme det, man fandt.³⁵

³² Ibid., lydoptagelse, 17:41 – 19:49.

³³ Lawaetz: Interview med danser A, 20:05 – 20:53.

³⁴ Ibid., lydoptagelse, 24:52 – 25:19.

³⁵ Ibid., lydoptagelse, 22:37 – 24:35.

Danser B valgte også straks at kigge i de 24 filer, der var tagget 'Mikado Ensemble', samt i teksten om moderne dans i Danmark.³⁶ Derudover fandt hun information om *Open Dance Production*.

Forsker B fandt først ikke det, hun ledte efter, men pludselig, ved tilfældig navigation, vist der sig oplysninger om Tim Feldmanns koreografi *Et lilla stik af bedrøvelse* (1998), som var det værk, hun ledte efter. Ud over angivelse af koreografiens navn ønskede hun, at der i metadata var oplysninger om medvirkende, så det var lettere at navigere. Forsker B efterlyste at kunne finde videoer for sig, fordi hun ledte efter dokumentation af selve koreografien.³⁷

Visningsstrategi C: Harddiske, usortede, dropdownmenu

I dette forsøg var det arkivmedarbejdernes harddiske, der undersøgtes usorteret igennem et stisystem. Det betød, at man kunne se, hvordan den enkelte i organisationen havde ordnet data. Dette påtaltes dog ikke af forsøgsdeltagerne. Der var som i forsøg A tomme/ikkelæsbare arkivalier. Data oplevedes her af danser A som uoverskuelige, ligesom hun oplevede ikke at have tilstrækkelige IT-kundskaber:

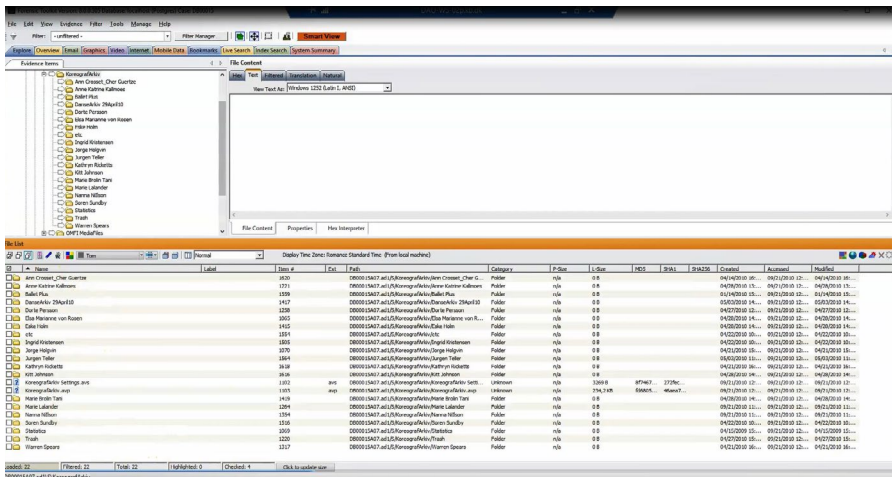
"[...] jeg føler mig som dum. Jeg fortsætter bare [med] at klikke lidt rundt, til jeg måske finder noget, som jeg kan få noget ud af. [...] Der er så meget, jeg ikke forstår. Meget information, jeg slet ikke forstår. Så der bare går meget energi til. Er det her noget, er jeg havnet det forkerte sted? [...] Jeg stod og tænkte, er det her en fil? Og så fordi jeg ikke kan computer, altså *behind the scenes* om computer, så føler jeg hele tiden, at jeg gør det forkert, fordi jeg kommer til noget information, som jeg ikke forstår. Og så bliver jeg i tvivl, om det er mig, der gør det forkert, eller hvis jeg bare ikke har mødt noget, som er interessant, eller som er læseligt."³⁸

Efter denne frustrerende oplevelse, faldt danser A over mappen *KoreografArkiv* og identificerede mange kunstnere, som hun selv kender, men hun vidste ikke, om de havde arbejdet med Mikado. Hun ople-

³⁶ Lawaetz: Interview med danser B, 24:52 – 25:19.

³⁷ Lawaetz: Interview med forsker B, 24:28 – 24:41.

³⁸ Anna Lawaetz: Interview med danser A, 30:09 – 31:40.

Ill. 4: Skærmoptagelse af forsøgssetup C: harddiske usorteret i dropdownmenu.

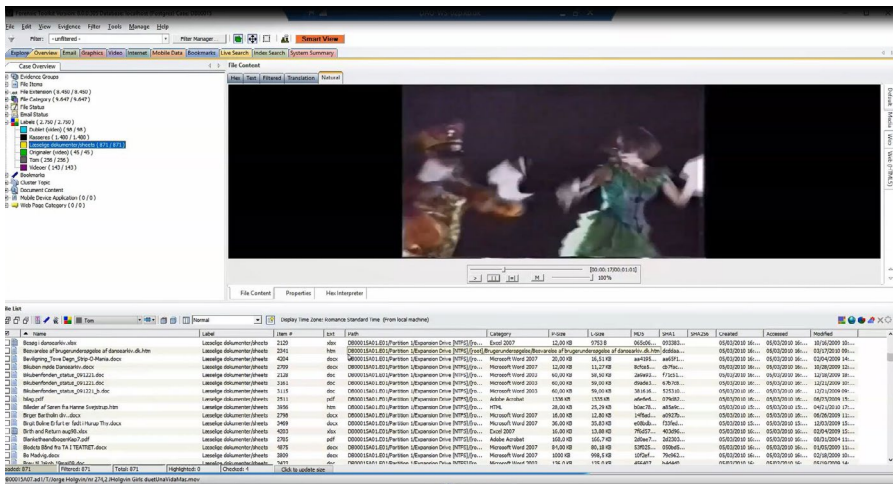
vede, at forholdet mellem hendes egen kontekstuelle viden og arkivet begrænsede hende, når hun skulle vurdere om det, som hun fandt, var relevant, så som Jørgen Teller, Marie Brodin-Tani, Marie Lalanders eventuelle tilhørsforhold til Mikado Danse Ensemble. Meget af det, hun fandt, skulle frasorteres, fordi det ikke er læsbart.³⁹

Danser B fandt også *Korvograf Arkiv*, og responderede på forholdet mellem mapperne og den manglende viden om, hvad der er i mapperne: “[Det er] en indgang til en masse kunstnerskaber, som jeg ikke ved så meget om. Og så er det bare listet efter hinanden. Men jeg ved jo ikke, hvad der er i dem. Altså hver af de her mapper kunne jo være et liv.”⁴⁰ Forsker B fandt ting, hun ikke havde regnet med, nye ting, men ikke det, hun ledte efter. Og hun var usikker på relevansen pga. de manglende metadata, der gør, at det ikke er klart, hvad de enkelte filer hører til.⁴¹

³⁹ Ibid., lydoptagelse, 32:25 – 33:32.

⁴⁰ Lawaetz: Interview med danser B, 20:34 – 21:47.

⁴¹ Lawaetz: Interview med forsker B, 31:35 – 31:56.

Ill. 5 Skærmoptagelse af forsøgssetup D: harddiske sorteret efter læsbarhed.

Visningsstrategi D: Harddiske efter filkategori/-type

I visning D var der sat tags på 2.750 ud af i alt 8.450 filer. I den taggedede mængde var 871 læselige dokumenter, 143 videoer heraf 98 dubletter. Der var 256 tomme dokumenter og 1.480 dokumenter, der skulle kasseres, fordi filerne ikke kunne åbnes/var beskadiget i en grad, så de ikke kunne rekonstrueres. I visning D kunne man sortere på materialetyper som 'multimedie', dvs. video og lyd, hvoraf der var 2.918 filer, mens der var 859 filer i kategorien 'Dokumenter'. Der var 4.152 'Grafiske' dokumenter, der også dækker billeder, og 146 Excel-ark.

I det sidste setup med arkivmedarbejdernes harddiske sorteredes der på materialetyper eller læsbarhed. Danser B, forsker A og forsker B valgte at sortere efter materialetype. Det oplevedes som hjælpsomt. Som forsker A siger: "[...] så kan jeg navigere i forhold til noget, jeg kender, som er materialetyper, og som jeg ville forvente at kunne navigere i forhold til. [...] Og som er [...] kategorier, materialekategorier, som er gængse i forhold til en dokumentation."⁴² Filnavnene, der i søgningerne blev centrale for vurderingen af et dokumenters relevans for den igangværende forskning, oplevedes ligesom i de tidligere setups

⁴² Lawaetz: Interview med forsker A, 19:55 – 25:06.

snarere end dansk referenceramme, at der ligger en interessant vinkel i, hvordan dans optages og medieres i Danmark:

“Det var en stor tradition for det i Sverige. Og det vidste jeg ikke så meget om i Danmark. Eller det har jo nok ikke sådan optaget mig. Men nu finder jeg pludselig alle mulige ting, hvor jeg er sådan, okay, det er sådan ret interessant, samspillet af de to medier, ikke? Dans og kamera.”⁴⁶

Det var ikke det, forsker B ledte efter, men det giver mening i en større sammenhæng i forhold til den referenceramme, hun bærer med sig. Forsker A kiggede som den eneste på mappen med 871 dokumenter. Hun foreslog en indholdsbarer opdeling i værkrelaterede materialer og materialer, der drejer sig om skabelsen af arkivet, fordi “det er jo nok ikke alle, der er superinteresserede i det [skabelsen af arkivet]”.⁴⁷ Hun fortsatte med at foreslå en materialetypeopdeling, som kendes fra Det Kgl. Biblioteks katalogisering af fysiske arkivalier:

“[Man kunne] måske lave den der opdeling, der siger ‘Levende billeder’, ‘videoer’ eller ‘Fotografier’. Så man ligesom isolerer materialetyperne, og så en kategori, der hedder ‘andet’. Så ville jeg jo hurtigere komme ind og kunne konstatere, om der var noget koreografisk notation. [...] Læselige dokumenter, det er godt nok en bred kategori.”⁴⁸

Videoafspilleren i FTK gav udfordringer i forhold til afspilning og i forhold til brugervenligt at give mulighed for at forstørre afspilningsvinduet. Om selve anvendeligheden af videoerne som arkivalietype peger danser B på, at der er meget information i videoer, som vil kunne bruges på mange forskellige måder afhængig af interesse.⁴⁹

Viden og visningsmåder

Den rå ustrukturerede form, dvs. A og C, oplevedes som svære at navigere i. Da forsker A skulle opsummere, betegnede hun det ligefremt

⁴⁶ Lawaetz: Interview med forsker B, 35:40 – 38:26.

⁴⁷ Lawaetz: Interview med forsker A, 32:10 – 37:43.

⁴⁸ Ibid., lydoptagelse, 32:10 – 37:43.

⁴⁹ Lawaetz: Interview med danser B, 31:00 – 31:19.

som "rædselsfuldt"⁵⁰. Tekniske udtryk virkede fremmedgørende for alle fire deltagere. Alligevel lykkedes det forsker A at finde en del af det, hun oprindeligt ledte efter: Hun fandt værker af Jorge Holguin, men ikke koreografiske notationer eller stedsspecifik dans. De manglende koreografiske notationer handler imidlertid om indsamlingsstrategi hos Dansearkivet og ikke om, hvorvidt det pågældende materiale kan findes i det digitale arkiv, vurderede forsker A.⁵¹

Ønskerne til metadatering bevæger sig på tre niveauer: 1) en meningsfuld filnavngivning, 2) strukturering, herunder sortering i filformater, og 3) metadatering. Hvor filnavngivningen i udgangspunktet ligger hos arkivskaberen, og struktureringen også i udgangspunktet spejler dennes måde at ordne på, men man efterfølgende kan vælge at sortere på filtyper, vil det være Det Kgl. Bibliotek, der skal stå for metadateringen, hvis ikke den er lavet før. Og dette er en ressourcekrævende proces. Der efterspurgtes metadata, der beskriver værk, ophav, publikationsstatus, dato og relation imellem dokumenter. Men også metadata, der gør det muligt at sortere på de forskellige processer omkring scenekunstproduktion som 'mission statements', 'koreografiske notationer' og andre værktøjer, der knytter sig til processen frem mod værket, der vil gøre arkivet lettere at tilgå for brugerne.

Danser As fund af Lise Klittens ansøgning til Statens Kunstfond om et arbejdslegat levede op til det, hun var gået på jagt efter for at afdække rammerne for dansernes/scenekunstnernes arbejdsliv. Men alligevel satte hun spørgsmålstejn ved fundet, for hvor kom den enkelte floppydisk fra? Derudover oplevede hun spring i tidsligheden.⁵² Fundet af anmeldelser levede op til hendes forventning til arkivet, og dokumentet om moderne dansehistorie, *Den danske dans allernyest.txt*, var noget, som hun havde håbet på at finde, fordi teksten indkapsler miljøet, selvom hun pointerede, at forfatteren ikke fremgik af metadata.⁵³ For forsker A, der kunne situere dokumentet i kraft af sin kontekstuelle viden, var det også noget, der ville kunne bruges i den kommende workshop:

"[...] der var noget tekst også, hvor vi får præsenteret, at Mikala [Bjarnov Lage] er en del af det her dansk dans i Ahlefeldtsgade. Så

⁵⁰ Lawaetz: Interview med forsker A, 17:11 – 18:01.

⁵¹ Ibid., lydoptagelse, 27:30 – 32:08.

⁵² Lawaetz: Interview med danser A, 44:08 – 44:58.

⁵³ Ibid., lydoptagelse, 14:06 – 14:26.

der er måske noget med situeringen af Mikalas arbejde ved siden af de andre værker, som er interessant. Og hvis man kunne få titlerne på de der værker, så kunne det måske være noget, man kunne lege med i workshopen. Fordi det fortæller noget om tiden.”⁵⁴

Forsker A ønskede ikke at få vist filer, der ikke kunne åbnes, og som i visning B og D var markeret med ‘kasseres’. Ikke fordi det på sigt ikke vil kunne være vigtigt, men fordi det afsporede søgearbejdet. Dette synspunkt er interessant i forhold til den løbende diskussion om transparens i arkiver. Hun ville i første omgang gerne fokusere på det, der er bevaret:

“[...] jeg vil så også sige, at jeg har jo også det der med, at det, der ikke er læseligt, vil jeg helst ikke vide noget om. [...] Altså, det kan godt være, at der er et eller andet tidspunkt, hvor jeg siger, at den fandtes også. Den titel. Og så bliver bekræftet i, at den fandtes, men den kan ikke læses.”⁵⁵

Den sidste strukturering af data, D, i medietyper, fungerede klart bedst for danser B, selvom hun efterspurgte en form for sammenbinding til øvrige relevante arkivalier omkring en forestilling:

“Nu kan det også have været lidt held, men den her sidste her synes jeg jo helt umiddelbart gør noget med mine evner og strukturerer lige præcis, hvad er det for et medie. Og det siger jo allerede rigtig meget. Men så er det også noget med de forskellige medier, at de jo er knyttet til noget specifikt, og hvordan kan jeg så forbinde det, fordi det giver ikke rigtig mening at kun sige, okay, men nu går jeg igennem videoer. Så har jeg brug for at forstå, hvordan de er forbundet med nogle dokumenter, for eksempel.”⁵⁶

Fordi det var uklart, hvad hun kunne forvente af arkivet, og især fordi kilden for hende virkede uklar, var der ikke de store ahaoplevelser i arkivet. Hun efterlyste noget, der mimerede en Google-agtige måde at søge

⁵⁴ Lawaetz: Interview med forsker A, 25:10 – 26:00.

⁵⁵ Ibid., lydoptagelse, 17:11 – 18:01.

⁵⁶ Lawaetz: Interview med danser B, 32:10 – 33:00.

Ill. 7: Undersøgelse i Det Kgl. Biblioteks Digital Forensic Lab. Danser og koreograf Andrea Deres og seniorforsker Anna Lawaetz. Foto: Det Kgl. Bibliotek.

på, som hun er vant til, og alternativt en listevisning i emner.⁵⁷ Dvs. at muligheden for fritextsøgning i data er vigtig. Forsker B oplevede ikke sin søgning som succesfuld, hvilket muligvis kan hænge sammen med de meget specifikke ønsker til arkivet. Til gengæld blev hun inspireret til noget helt andet, end hun forestillede sig, nemlig en mulig fremtidig undersøgelse af samspillet mellem kamera og dans. Hun pegede på styrkerne i den anvendte visningsplatform, FTK, hvor det er muligt at se filernes indhold i visningsvinduet med ét klik:

“Hvordan det bliver vist, det synes jeg er fedt, og skaber altså et godt overblik med det samme, og så kan man samtidig også lede videre. [...] Altså nogle gange skal man [i andre programmer] jo forlade den ene platform for at komme ind i det her, hvor man kan vise det.”⁵⁸

Og oplevelsen af glæde ved at arbejde med materialet var til stede, uanset hvilke udfordringer der var med at skabe overblik. Som forsker A sagde, da hun sad med materialet: “Ej, hvor er det godt, det her.

⁵⁷ Ibid., lydoptagelse, 34:31 – 35:59.

⁵⁸ Lawaetz: Interview med forsker B, 39:50 – 40:49.

Jeg bliver glad. Jeg vil gerne have 10 år længere liv, så jeg kan arbejde med det.”⁵⁹

Konklusion

Undersøgelsen af, hvordan født digitalt arkivmateriale af kompleks karakter kan ordnes og tilgængeliggøres på Det Kgl. Bibliotek, og hvilken betydning det har for brugernes muligheder for at arbejde med data med afsæt i Dansearkivet, viste i dette lille pilotforsøg, at de udfordringer, der blev nævnt indledningsvis som knyttet til digitale arkiver af kompleks karakter, også gjorde sig gældende i brugerundersøgelsen af den digitale del af Dansearkivet. Således var filnavngivningen ikke let afkodelig, ordningen i mapper ikke konsistent, det var svært at tidsfæste dokumenterne, deres status (publiceret/upubliceret) var uklare, og forfatter/ophav var svært at bestemme. Der var også mange dokumenter, der ikke var læsbare, herunder videofiler, der var splittet op i sekvenser på et sekund og ikke umiddelbart kunne samles, da det var uklart, hvordan de hang sammen.

Den betydning, som de fire forskellige måder at strukturere data har for navigation i mængden af digitale dokumenter og dermed viden, viste, at der er behov for en form for ordning, for at arkivet opleves som tilgængeligt: Mulighed for at sortere efter filtyper svarende til materialetyper i Det Kgl. Biblioteks nuværende katalog soeg.kb.dk var en hjælp, og tilføjede tags (metadata) var også en klar hjælp. Der var et ønske om kun at få adgang til læsbare data, ligesom der var et ønske om et fritekstsøgningsfelt, der mimer søgeinterfacet fra Google. Inden for dans og inden for scenekunst er værket i sin helhed ikke bevaret. Derfor er det dokumentation af værk, proces, oplevelse, kontekst og intention, der kendetegner arkivmaterialer inden for scenekunst. Udfordringen i denne sammenhæng er at koble data sammen. Dette laves der i skrivende stund forsøg med på bl.a. det australske *AusStage* (The Australian Live Performance Database) og Clarisse Bardiots ERC-forskningsprojekt *From Stage to Data: the Digital Turn of Contemporary Performing Arts Historiography (STAGE)*. Viden fra disse to projekter vil være centrale for scenekunstmrådet at orientere sig i med henblik på eventuel integration.

⁵⁹ Lawaetz: Interview med forsker A, 27:30 – 32:08.

Brugernes domænekendskab var central for at kunne afkode, hvilken betydning et dokument havde. Og netop dette rejser spørgsmålet om, hvem Det Kgl. Bibliotek laver sine arkiver for: nutidige brugere, der bærer en stor kontekstuel viden med sig, eller novicer og fremtidige brugere, der har brug for, at der tilføres metadata, for at skabe viden?

At metadatere manuelt i institutionen er tidskrævende. En test af de 13 forskellige tags, der blev sat på 1.303 filer på floppydiskene, viste, at det tog 15,5 timer og 13,5 timer at gennemgå 2.750 filer med fem forskellige mulige tags på harddiskene. Når disse metadata udbygges til at kunne kobles til kompagni eller værk ud over Mikado, der var casen her, er det klart, at det bliver mere tidskrævende. Men undersøgelsen viser, at der er et behov for at kunne situere arkivalierne, for at de kan få værdi. Endda selv for nutidige brugere med stor kontekstuel viden.

Sproglig forståelse af de begreber, der anvendes i arkivet, viste sig central i oplevelsen af evnen til at navigere i arkivet. Den 'digitale terminologi' i FTK var fremmedgørende. For at modvirke dette havde vi indlagt et dansebillede fra arkivet på den ene skærm, hvilket skabte en følelse af faglig 'hjemlighed'. Som danser A spontant sagde om billedet: "Men det er dejligt, at det er dans. Præcis, jeg føler mig hjemme."⁶⁰ Det er muligt, at man kan arbejde proaktivt med at 'afteknologisere' det digitale arkiv igennem fx billeder og æstetik.

Selvom alle testpersoner forberedte den samme workshop i det samme forskningsprojekt, var deres spørgsmål til arkivet meget forskellige. Jo mindre specifikke de var i deres spørgsmål til arkivet, forstået som det, de var på jagt efter indledningsvis, jo større var oplevelsen af succes, fordi de ikke fik en oplevelse af IKKE at finde, hvad de var på jagt efter.

På Stanford Library stiller man en kunstners fulde computer til rådighed, men har mulighed for at lave 'sorte bjælker' baseret på personfølsomme oplysninger hentet fra den engelsksprogede wiki (fx sygdomme). Denne visning af data er blandt de mest rå og usorterede.⁶¹ I den anden ende af det digitale visningsspektrum ligger engelske Bodleian Librarys sortering af digital data i mapper, der mimer den fysiske arkivæske. Bodleian har et workflow for digitalt materiale, hvor der indgår en manuel sortering – ikke af filerne selv, men i registrerings-

⁶⁰ Lawaetz: Interview med danser A, 28:01 – 28:06.

⁶¹ Besøg på Stanford Libraries 12.-15.9.2018 i forbindelse med udsendelse for Dariah Beyond Europe.

processen. Der laves desuden manuel sensibilitetsanalyse og tilføjes også ekstra beskrivelser i den endelige registrant (opmærket i Encoded Archival Description (EAD)).⁶²

Visning A og C mivede derfor på mange måder i deres råhed Stanfords tilgang. Men responsen i forsøget var klar: Når der kommer metadata på, i dette tilfælde tags med koreografnavne, eller der sorteres efter materialetyper, stiger tilgængeligheden for de fire testpersoner.

Forsøget er det første af sin slags på Det Kgl. Bibliotek, men bør bestemt suppleres, fordi arkiver og brugere er og agerer meget forskelligt. Derudover er der lavet en delvis undersøgelse af redundans imellem de tre arkivtyper (fysisk, digitalt, netarkiv), hvor en særskilt rapport udarbejdes.

Visningen af arkivmaterialet hænger sammen med navngivning og ordning af arkivet hos donator. Internationalt i arkivforvaltningen kan man følge en tendens væk fra at tage digitale arkiver 'som de er' (uordnede) hen mod at bede om specifikke afleveringsformater og specifik strukturering fra donator. Dette sker, efter at den første bølge af digitale arkiver er blevet ordnet, og det er blevet tydeligt, hvor tidskrævende det er at arbejde med digitale arkiver af kompleks karakter. Det er klart, at AI kan hjælpe med meget, men en del af de materialer, der modtages af Det Kgl. Bibliotek, er digitaliseringer. Det betyder, at de mangler indlejrede metadata og med Jone Garmendias terminologi har et "papirherte", hvilket kan være en udfordring i AI-sammenhæng pt. Donatorer er meget forskellige: En institution er det ofte muligt at indgå i en dialog med omkring ordning – efterkommerne af en nylig afdød står i en helt anden situation. Derfor er det oplagt i en opfølgende undersøgelse at medtage disse perspektiver.

⁶² Besøg på Bodleian Library december 2018 med arbejdsgruppen Digitale Arkiver.

SUMMARY

The organization and accessibility of complex born-digital archives is one of the greatest challenges special collections face today. A digital archive breaks with the archival practices and theories that apply to physical archives because the authenticity of digital documents must be understood fundamentally differently than when working with physical records. A digital document can be difficult to timestamp, and determining the authorship of a document can also be challenging. From an editorial-philological perspective, it can be hard to ascertain with certainty which version of a document is the final version based on its version history. Furthermore, hybrid archives can exhibit significant redundancy, as digital documents may have been printed and stored in a physical archive, possibly with handwritten notes, stamps, or signatures.

Based on one of the first complex born-digital archives received by the Royal Danish Library in 2015, the Dance Archive from Dansehallerne, which documents dance in Denmark from 1970 to 2014, this study investigates various sorting and display strategies for complex born-digital archives using the Digital Forensic Toolkit (FTK). The archive consists of 105 floppy disks containing dance documentation and two hard drives with materials related to the formation of the archive. The testing was conducted in December 2024 at the Royal Danish Library with a test group consisting of two choreographers/dancers and two researchers. All participants were part of the same research project, preparing a joint workshop on the Mikado Danse Ensemble (1989-1999).

The test group was presented with four different setups, ranging from raw, unsorted material, including files that could not be opened, to material tagged with choreographers' names. Finally, there was a sorting at the file type level.

The study shows that it is essential for the archival institution to consider who the users are when developing metadata: the present users or the future users. Although all participants had domain knowledge, contextualizing the materials relevantly proved to be a challenge. Viewing metadata in relation to material types was helpful, but particularly the arbitrary file naming and the lack of knowledge about who authored what and when highlighted the need for added metadata that could provide information about dates and work titles.

